

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

ТВО начальника Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

полковник

18.04.2020

Олександр ПРИЛІПКО

ПРОГРАМА

**вступного іспиту до ад'юнктури зі спеціальності
072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ**

Обговорено на засіданні кафедри фінансового
забезпечення військ Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка 06.04.2020

Протокол № 13

Затверджено Вченою Радою Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка 15.04.2020

Протокол № 10

ПЕРЕДМОВА

Спеціальність 072 – "Фінанси, банківська справа та страхування" – досліджуються фінансові відносини, які виникають в процесі розподілу і перерозподілу національного продукту, процеси формування та використання централізованих фондів грошових ресурсів, фінансові макромеханізми формування, розподілу і використання доходів, фінансових ресурсів держави а також фінансові мікромеханізми підприємств, домогосподарств, інших суб'єктів господарювання, грошово-кредитні відносини, теоретичні та методичні проблеми функціонування банківської системи, ринку кредитних ресурсів та його інфраструктура. Вміти організовувати фінансову діяльність підприємства, формувати фінансову стратегію і фінансову політику компанії, розробляти поточні фінансові плани та бюджети, інвестиційні бюджети і контролюють їх виконання, забезпечують фінансування всіх бізнес-процесів підприємства; здійснювати фінансові розрахунки щодо реальних потреб у коштах для забезпечення поточної фінансово-господарської діяльності підприємства; знаходити конкретні шляхи щодо зменшення витрат і збільшення прибутку підприємства та реалізують їх на практиці; організують роботу щодо оптимізації складу витрат, формування ефективних джерел їх фінансування; ефективно управляють прибутком і рентабельністю, розраховують оптимальні норми розподілу прибутку, визначають внутрішні темпи розвитку з урахуванням впливу норми розподілу прибутку; визначають оптимальні шляхи та напрямки інвестиційної діяльності підприємства; здійснюють фінансовий контроль за відносинами підприємства з комерційними банками; визначають форми розрахунків та ефективні умови платежів; здійснюють контроль за рухом грошових коштів та за використанням фінансових ресурсів; аналізують фінансово-господарську діяльність підприємства та розробляють пропозиції щодо її покращення; здійснюють управління фінансовими ризиками підприємства та розробляють заходи щодо їх мінімізації; забезпечують своєчасне складання і подання встановленої фінансової звітності.

У сфері банківської діяльності здійснюють облік та аналіз банківських операцій, проводять розрахунки і складають звітність в комерційних банках, кредитних організаціях та інших кредитно-фінансових установах. Фінансисти у сфері банківської справи володіють практичними навичками щодо здійснення депозитних та інших операцій із залучення грошових коштів; збору та аналізу інформації про фінансовий стан клієнтів; оформлення операцій з надання кредитів, контролю за їх використанням та погашенням; проведення факторингових, лізингових та операцій з цінними паперами й іноземною валютою; забезпечення касового обслуговування клієнтів та проведення фінансово-економічних розрахунків.

У галузях страхування за спеціальністю "Фінанси, банківська справа та страхування" вільно здійснюють усі види страхової діяльності, виконують роботу з укладення і обслуговування страхових договорів, здійснюють облік страхових операцій, внутрішній аудит і фінансовий моніторинг, аналіз показників діяльності страхової компанії і виконання нею умов забезпечення платоспроможності, розробляють довгострокові і короткострокові фінансові плани, формують фінансові стратегії залежно від фінансового стану страховика, виконують операції з

перестраховання, контролюють достатність страхових тарифів та розробляють пропозиції щодо їх зміни.

Вступник до ад'юнктури Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка повинен мати знання з теорії фінансів, основних положень розвитку державних фінансів, фінансів суб'єктів господарської діяльності та домогосподарств, розуміти зміст фінансових операцій у сферах формування та використання коштів державного та місцевих бюджетів, розвитку фінансового ринку, проведення емісії і обігу цінних паперів, кредитування, залучення і погашення боргу, проведення орендних і лізингових операцій, управління фінансами в державному та недержавному секторах економіки, оподаткування міжнародних фінансових операцій, а також мати здібності до науково-дослідної роботи, володіти сучасними методами наукових досліджень.

Програма вступного іспиту зі спеціальності фінанси, банківська справа та страхування відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів для вступу до ад'юнктури. На основі цієї програми складається перелік питань вступного іспиту і формуються екзаменаційні білети.

Вступники подають реферат (дослідницьку пропозицію) на кафедру до подачі документів для вступу до ад'юнктури.

Іспити відбуваються відповідно до затверджених програм вступних іспитів за білетами. Для підготовки відповіді вступник використовує екзаменаційні листи, які після іспиту зберігаються в його особовій справі.

Стосовно кожного вступника заповнюється протокол іспиту, в який заносяться основні питання, що були в білеті, а також додаткові, які були задані в процесі іспиту з актуальних проблем обраної наукової спеціальності й теми реферату. У протоколі виставляються окремо оцінки відповідей на основні питання білета та загальна оцінка знань вступника.

Розділ 1. Фінанси та їх роль в економічному і соціальному розвитку

Фінанси як продукт товарно-грошових відносин. Об'єктивна необхідність, зміст і призначення фінансів.

Фінанси як економічна категорія. Фінанси і гроші. Роль фінансів у розподілі й перерозподілі валового внутрішнього продукту і національного доходу. Фінансові методи регулювання економічних і соціальних процесів.

Виникнення і роль фінансової науки, її зміст і призначення. Характеристика методів, що використовуються у фінансових дослідженнях. Зв'язок фінансової науки з іншими галузями знань. Категорії і закони фінансової науки.

Розділ 2. Фінансова система і фінансова політика

Фінансова система та її складові частини.

Характеристика складових фінансової системи України.

Функції фінансової системи. Фінансовий механізм. Фінансові санкції і стимули. Фінансові ресурси. Фінансові показники і їх зв'язок із загальноекономічними показниками. Фінансове планування і прогнозування. Фінансовий моніторинг і контроль. Фінансовий аудит. Фінансові резерви.

Управління державними фінансами. Напрями стабілізації сектора державних фінансів. Міністерство фінансів України та його функції. Показники ефективності та результативності виконання бюджетних програм.

Критерії оцінки та показники ефективності державної фінансової політики в Україні. Вплив фінансової політики на економічний і соціальний розвиток держави. Реалізація державної фінансової політики, спрямованої на забезпечення сталого економічного зростання.

Розділ 3. Бюджет і бюджетна система

Бюджет та його функції. Бюджет як основний фінансовий план держави. Провідна та координуюча роль бюджету в системі фінансових планів. Бюджетна політика, її вплив на економічний і соціальний розвиток держави.

Показники стану бюджету - бюджетний профіцит та бюджетний дефіцит. Причини виникнення бюджетного дефіциту, допустимі межі та джерела його фінансування. Внутрішні запозичення та їх форми. Зовнішні запозичення та умови їх залучення.

Особливості бюджетного устрою у федеративних і унітарних державах. Бюджетний устрій і бюджетна система. Бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи: єдність і автономність. Характерні ознаки єдності бюджетної системи, її переваги та недоліки.

Бюджетна система України. Основні зміни в новій редакції Бюджетного кодексу України. Види бюджетів і характер взаємовідносин між ними. Державний і місцеві бюджети. Міжбюджетні трансферти та їх види: субсидії, субвенції, дотації. Бюджетне регулювання. Бюджетні позички, порядок їх видачі та погашення. Взаєморозрахунки між бюджетами.

Доходи бюджету. Економічний зміст і принципи організації системи доходів бюджету, їх бюджетна класифікація. Джерела доходів бюджету. Склад, структура і динаміка доходів бюджету. Податковий кодекс України: підвищення стійкості дохідної бази бюджету.

Податкові надходження та їх значення в системі доходів бюджету. Склад, структура і динаміка податків у доходах бюджету. Неподаткові доходи бюджету, їх склад і призначення.

Система видатків бюджету. Характеристика, склад, структура і динаміка. Класифікації видатків бюджету.

Видатки на економічну діяльність держави.

Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Бюджетне планування, його задачі та принципи. Методи складання і збалансування бюджету. Програмно-цільове планування бюджету. Етапи бюджетного планування: складання проекту бюджету, його розгляд, затвердження. Проблеми підвищення ефективності планування бюджету.

Виконання бюджету. Організація виконання бюджету (казначейська, банківська, змішана). Порядок казначейського виконання державного бюджету. Казначейське виконання місцевих бюджетів. Складання звіту про виконання бюджету, його затвердження Парламентом.

Розділ 4. Місцеві фінанси

Сутність місцевих фінансів. Склад місцевих фінансів. Місцеві бюджети, їх доходи і видатки. Доходи місцевих бюджетів, які враховуються і не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Місцеві податки і збори. Неподаткові надходження до місцевих бюджетів. Місцеві позики. Проблеми

вдосконалення системи доходів місцевих фінансів. Фінанси місцевого господарства.

Соціальна спрямованість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування витрат місцевого господарства.

Система міжбюджетних відносин, принципи їх організації та регулювання.

Позабюджетні кошти і цільові фонди місцевих органів влади, їх значення у формуванні фінансових ресурсів регіону. Джерела надходжень і основні напрямки їх використання. Дискусійні питання щодо необхідності емісії місцевих позик. Проблеми зміцнення дохідної бази місцевих органів влади.

Розділ 5. Податкова система і податкова політика

Розвиток податкових систем у різні періоди розвитку суспільства. Сучасні податкові системи. Податкова система України: новації Податкового кодексу України. Елементи системи оподаткування. Види податків. Прямі і непрямі податки. Особливості оподаткування юридичних і фізичних осіб. Податки в системі регулювання доходів юридичних і фізичних осіб. Податкова політика України як складова державного регулювання економіки. Митна політика України.

Розділ 6. Фінанси суб'єктів господарської діяльності

Зміст і основні принципи організації фінансів підприємств і організацій в різних галузях економіки. Вплив галузевих особливостей на організацію фінансів. Фінансові методи регулювання господарської діяльності підприємств і організацій. Доходи і видатки господарських суб'єктів, їх прогнозування і використання. Фінансові результати діяльності підприємств і їх показники.

Розділ 7. Фінансове забезпечення і регулювання соціальних процесів в державі

Бюджетне фінансування освіти і науки та охорони здоров'я. Фінансове забезпечення соціального захисту населення.

Єдиний соціальний внесок як доходна база для соціального страхування. Склад державних соціальних фондів, їх економічна природа і призначення. Пенсійний фонд. Пенсійне реформування в Україні. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Фонд соціального страхування на випадок безробіття.

Інші централізовані і децентралізовані фонди цільового призначення. Порядок створення і використання фондів. Роль фондів у фінансовому забезпеченні економічних і соціальних програм.

Розділ 8. Державний кредит і державний борг

Економічна суть і роль державного кредиту. Державний борг. Внутрішній державний борг. Зовнішній державний борг. Обмеження для обсягу державного та гарантованого державою боргу в новій редакції Бюджетного кодексу України. Порядок обслуговування державного боргу.

Розділ 9. Фінансовий ринок і страхування

Призначення і роль фінансового ринку в економіці держави. Структура і класифікація фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку. Основні

операції фінансового ринку. Фінансові активи і їх види. Фінансові установи, їх функції і організаційна структура. Державне регулювання фінансового ринку. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Особливості фінансових відносин в сфері страхування. Система страхових фондів. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні. Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Розділ 10. Валютні операції і кредитна політика

Валютний ринок. Валютний курс і курсова політика. Платіжний баланс. Валютне регулювання і його інструменти. Валютні операції Національного банку України.

Поняття кредиту. Форми і види кредиту. Функції кредиту. Кредитні установи, банки і небанківські кредитні установи. Спеціальні фінансово-кредитні інститути. Роль і завдання страхових компаній, пенсійних фондів, лізингових, інвестиційних, іпотечних, трастових і фінансових компаній.

Розділ 11. Банківська справа і банківські операції

Завдання та функції Національного банку України.

Характеристика операцій комерційних банків. Склад і структура ресурсів комерційного банку. Класифікація банківських кредитів. Форми і методи забезпечення повернення банківського кредиту.

Розділ 12. Фінансові операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Фінансовий механізм зовнішньоекономічних відносин. Суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності. Розрахункові операції з валютою. Форми міжнародних розрахунків з експортно-імпортних операцій. Види платежів у міжнародній практиці. Банківські і кредитні операції з іноземною валютою. Порядок проведення операцій з іноземними інвесторами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеев І.В. Гроші та кредит: Навч. посіб. К.: "Знання", 2004. 168с.
2. Анискин Ю.П. Управление инвестициями: Учеб. пособие для ВУЗов. М.: 2006. 192с.
3. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси. К.: Атіка, 2004. 368 с.
4. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підруч. 4-те вид., перероб. і доп. К.: "Знання", 2004. 409с.
5. Василенко Т.П. Державний борг України та його економічні наслідки. К.: Альтепрес, 2000.152 с.
6. Василик О.Д. Теорія фінансів.- Київ: НІОС, 2000. 416с.
7. Василик О.Д. Державні фінанси України: Підручник. 2-ге вид. К.: "Знання", 2004. 608с.
8. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: Підручник. К.: "Знання", 2004. 542с.

9. Гальчинський А. Теорія грошей: Навчальний посібник. Київ: "Основи", 2001. 411с.
10. Геєць В.М. Галузеве прогнозування: методичний та організаційний аспект. К.: Наукова думка, 1990.
11. Гриньова В.М., Проскурова О.Ю. Гроші і кредит: Навч. посіб. Х.: "Знання", 2003. 208с.
12. Джеймс М. Б'юкенен. Суспільні фінанси і суспільний вибір. К., 2004.
13. Дробозіна Л.О., Окунєва Л.П. Фінанси. Грошовий обіг. Кредит: Навч. посіб. для ВНЗ. Пер. з рос. Рівне: "Знання", 2001. 352с.
14. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн. К.: НДФІ, 2007. 299 с.
15. Карлін М. Фінанси зарубіжних країн: Підруч. К.: 2004. 384с.
16. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). К.: НІОС, 2000. 384с.
17. Ковальчук Т.Т. Банки. Кредит. Фінанси. Законодавчо-правовий вимір. К.: "Знання", 2004. 259с.
18. Кравченко В.І. Фінанси місцевих органів влади України: основи теорії та практики.- К.: НДФІ, 1997. 276с.
19. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 224с.
20. Кудряшов В.П. Фінанси: Навч. посіб. К.: 2006. 352с.
21. Лондар С.Л., Тимошенко О.В. Фінанси: Навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2009. 384 с.
22. Луніна І.О. Державні фінанси України в перехідний період. Харків: Форт, 2000. 296с.
23. Мельник О.М. Інфляція: Теорія і практика регулювання. К.: "Знання", 1999. 291с.
24. Миргородська Л. Фінансові системи зарубіжних країн: Навч. посіб. К.: 2003.
25. Мисак С.О. Фінансова політика. К.: ДОД ІАЕ, 2002. 139с.
26. Найденов В.С., Сменковский А.Ю. Инфляция и монетаризм. Уроки антикризисной политики. К.: ОАО БЦКФ, 2003. 349с.
27. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України. К.: НДФІ, 2006, 584 с.
28. Партин Г.О., Загородній А.Г., Ясінська А.І. Управлінський облік: Навч. посіб. К: Знання, 2006. 235 с.
29. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств: Навч. осіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К: Знання, 2006. 379 с.
30. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навчальний посібник. К.: "Знання-Прес", 2003. 523с.
31. Рогатенюк Э.В., Пожарицкая Н.М. Финансы (учебное пособие). Симферополь: КАПКС, 2002. 232с.
32. Рудый К.В. Финансовые, денежные и кредитные системы зарубежных стран: Учеб. пособие. М.: " Финансы и статистика ", 2004., 400с.
33. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення: Монографія. К.: "Знання", 2004., 454с.

34. Система податкових пільг в Україні в контексті європейського досвіду / Соколовська А.М., Єфименко Т.І., Луніна І.О. та інш. К.: НДФІ, 2006. 320 с.
35. За ред. В.Г. Федоренко. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: Навч. посіб. К.: "Знання", 2004. 432с.
36. Пікус Р.В. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України : [монографія] / Пікус Р.В., Олійник Г.І. К. : Компринт, 2015. 186 с.
37. Пікус Р.С. Формування і розвиток системи медичного страхування в Україні: монографія / Р.В. Пікус, Є.В. Дяченко. К. : Логос, 2015. 175 с.
38. Міждисциплінарний словник зі страхування та ризик- менеджменту / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, О.М. Лобова та ін.] ; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. К. : Логос, 2015. 509 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗНАНЬ
на вступному іспиті до ад'юнктури за спеціальністю
072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

1. Загальні положення

Результати випробування оцінюються в балах. Максимальне значення оцінки випробування зі спеціальності – 100 балів. У тому числі:

- 30 балів – за відповідь на перше питання;
- 30 – за відповідь на друге питання;
- 30 – за відповідь на третє питання;
- 10 балів – захист реферату (наукової пропозиції).

2. Методичні рекомендації з організації вступних випробувань

2.1. Вступні випробування проводяться усно.

2.2. Вступник готує відповіді тільки за питаннями отриманого білета. Повторне отримання білета не допускається. Відповіді не за питаннями білета – не оцінюються.

2.3. Вступник на всіх отриманих листах усної відповіді вказує: військове звання, прізвище, ім'я та по батькові, номер білета, питання, визначені в білеті, ставить особистий підпис.

2.4. Результати оцінювання відповідей на питання отриманого білета та додаткові питання вносяться до протоколу. Листи усної відповіді та протоколи зберігаються в навчальних справах абітурієнтів.

3. Критерії оцінки здібностей та підготовленості вступників

3.1. При оцінці теоретичних відповідей окремо оцінюється знання керівних документів та правильність відповіді на питання.

3.1.1. Знання керівних документів оцінюється:

- вичерпні знання – 5 балів;
- недостатні знання – 3 бали;
- відсутні посилання на керівні документи – 0 балів.

3.1.2. Правильність відповіді на питання оцінюється:

- вичерпна відповідь – 25 балів;
- відповідь правильна, але неповна – 20 балів;
- у відповіді є незначні помилки – 15 балів;
- відповідь має суттєві помилки – 7 балів;
- питання не розкрито – 0 балів.

Начальник кафедри фінансового забезпечення військ
кандидат економічних наук

полковник

Алім СИЗОВ

ПРОГРАМУ РОЗРОБИЛИ:

кандидат економічних наук

полковник

Алім СИЗОВ